

FI lausuntopyyntö VV

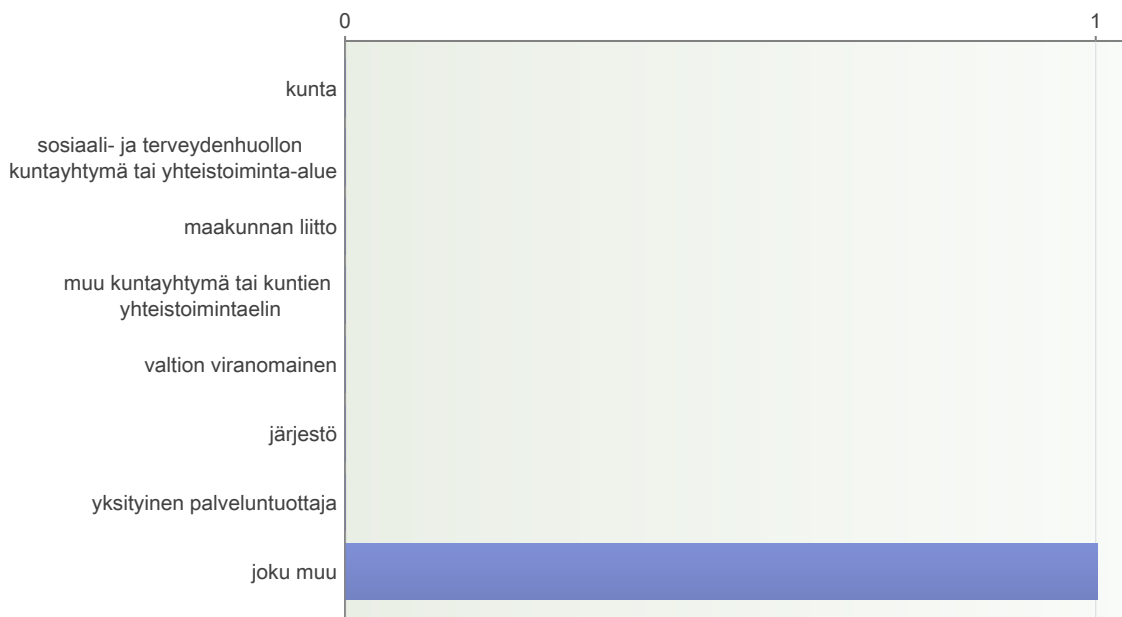
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Päihdetoimijoiden valtakunnallinen yhteistyöryhmä PÄIVYT	Marjatta Kaurala	Jussi Suojuasalmi jussi.suojuasalmi@sovatek.fi 050 545 6863	6.3.2017	Työvaliokunta

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: joku muu

- Päivyt on valtakunnallista päihdetyötä tekevien yleishyödyllisten yhdistysten ja julkisen sektorin yhteistyöryhmä

3. 1. Voidaanko uudistuksella kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

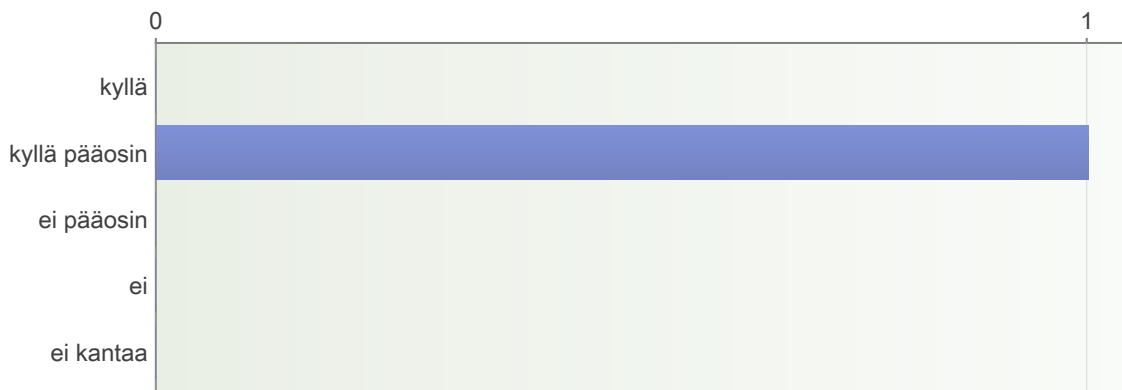
4. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kaikki tuotettava yhdenvertaisesti palveluntuottajasta riippumatta
- Alueellinen eriarvoisuus – valinnanvapaus laajempaa keskuksissa
- Valinnanvapaus palvelee erityisesti hyväosaista väestöä, edellyttäen, että rekisterit ovat kunnossa, mutta monipalveluntarvitsijoiden osalta ei.
- Monituottajamalli heikentää intergraatiota (erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden välillä), mikä voi pahimmillaan estää kokonaisvaltaisen hoidon/kuntoutuksen toteuttamisen. Useita samanaikaisia palveluita tarvitsevien huumeidenkäyttäjien/ päihdeongelmaisten palveluketjut voivat monimutkaistua ja hidastua. Riski hoidon keskeyttämiseen kasvaa.
- Järjestelmä on monimutkainen ja moniportainen ja sisältää myös paljon poissulkevia elementtejä ja lisäksi järjestelmän osat toteutuvat eritahtisesti. Maksu- ja asiakaseteleillä voidaan pahimmillaan poisohjata sote-keskusten tai maakuntien liikelaitosten palveluista epämotivoivaksi tai resurssien kannalta liian vaativiksi koettuja asiakasryhmiä. Esimerkiksi sote-keskuksesta saatavalla maksusetelillä tai maakunnan liikelaitokselta saatavilla asiakaseteleillä ei voi saada palveluja maakunnan liikelaitokselta, vaan palvelut hajautuvat pahimmillaan kapea-alaisesti monien eri palveluntuottajien toteuttamiksi palveluiksi.
- Mistä monia palveluita tarvitseva asiakas tietää, mistä saa tarvitsemansa palvelut?

5. 2. Edistääkö uudistus tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Kyllä periaatteessa – pääasiassa vähän palveluja tarvitsevien osalta

-Miten moniongelmaiset ja monipalveluja tarvitsevat osaavat tehdä valinnat ja tietävät, minne mennä? Valinta edellyttää asiakkaille saatavilla olevaa vertailukelpoista tietoa tuottajista ja palvelujen laadusta, kuten jonotusajoista, hoitojen/kuntoutuksen vaikuttavuudesta, turvallisuudesta ja potilastyytyväisyydestä sekä netissä että muutoin. Monet moniongelmaiset asiakkaat eivät pysty käyttämään tietokoneita. Lisäksi tarvitaan kykyä harkintaan. Elämänhallinnan ja päihdeongelmien kanssa painiva asiakas vaatii myös erityistä osaamista palvelunohjaukselta.

-2019 mennessä tietojärjestelmät ja alustat eivät mahdollista vielä riittävää tiedon tarjoamista asiakkaille. Selkokielisyyden vaatimus.

-Integraatio sosiaali- ja terveyspalveluiden välillä ei toteudu parhaalla tavalla ehdotetussa valinnanvapaudessa

7. 3. Antaako uudistus asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksissa on saatavilla alkuvaiheessa vain sosiaali-neuvonta ja -ohjaus. Nämä palvelut eivät riitä monipalvelun tarvisijalle. Toteutuuko ohjaus ja neuvonta sosiaalialan vai terveydenhuollon ammattihenkilöiden toimesta. Kuka tekee sote-keskuksissa palvelutarpeen arvioinnin? Helposti joudutaan ohjamaan maakunnan liikelaitokseen.
- Vuodesta 2021 lyhytaikainen ja tilapäinen sosiaalipalvelu (laajennettu perustasoa) laajennetuissa sote-keskuksissa, ei ole määriteltä lakiehdotuksessa, mitä lyhytaikainen sosiaalipalvelu tarkoittaa.
- Valinnanvapaudesta saatava hyöty edellyttäisi kykyä tehdä oman hyvinvoinnin kannalta rationaalisia ratkaisuja sekä samantyyppisten (sote-keskukset tai maakuntien palvelulaitokset) välillä tai erityyppisten (maksu- tai asiakassetelillä hankittavien erilaiset palvelut) palvelujen välillä. Vaikeassa elämäntilanteessa olevalle valinnanvapautta tärkeämpää on saada hoito/kuntoutus alkuun siellä, mihin hän on tullut hakemaan apua.
- Joidenkin kuntouttavien palveluiden osalta valinnanvapaus (maakunnan asiakasseteli) voi edistää päihdeongelmaisen kuntoutumista, jos hänellä on laajempi palveluvalikko käytettävissään itselleen soveltuvista palveluista.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko uudistuksessa asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteensovitettuja palveluita?

Vastaajien määrä: 1

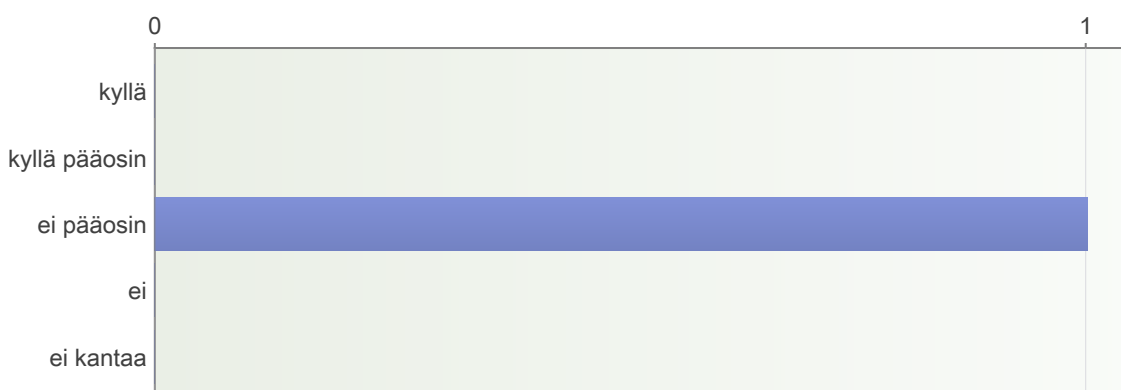
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- -Jos asiakas saa ohjauksen sote-keskuksesta tai osaa itse hakeutua maakunnan liikelaitokseen, on periaatteessa mahdollisuus nykyistä kattavampiin palveluihin.
- Jos asiakas menee suoraan maakunnan liikelaitokseen, yhdellä tasolla vastuu palvelutarpeen arviosta, viranhaltijapäätöksistä ja palvelukokonaisuudesta. Mahdollisuus asiakasseteliin ja henkilökohtaiseen budjetointiin.
- Henkilökohtainen budjetointi mahdollinen myös monipalveluja tarvitsevalle päihdeongelmaiselle.
- Valinnanvapaus voi pahimmillaan hajauttaa päihdeongelmaisten tarvitsemat palvelut eri tuottajien kapea-alaisesti tarjoamiksi irrallisiksi palveluiksi. Palveluohjauksen tulisi yhdistää sote-keskusten ja maakunnan liikelaitoksen kautta saadut palvelut yhdeksi kokonaisuudeksi. Saumattomuus edellyttäisi, että sama ammattilainen voisi toimia molempien tasojen palvelujen osalta päihdeongelmaisten tarvitsemien palvelujen palveluohjaajana. Muutoin asiakkaan kannattaisi hakeutua suoraan maakunnan liikelaitokseen.

11. 5. Antaako uudistus riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

12. Vapaamuotoiset huomiot.

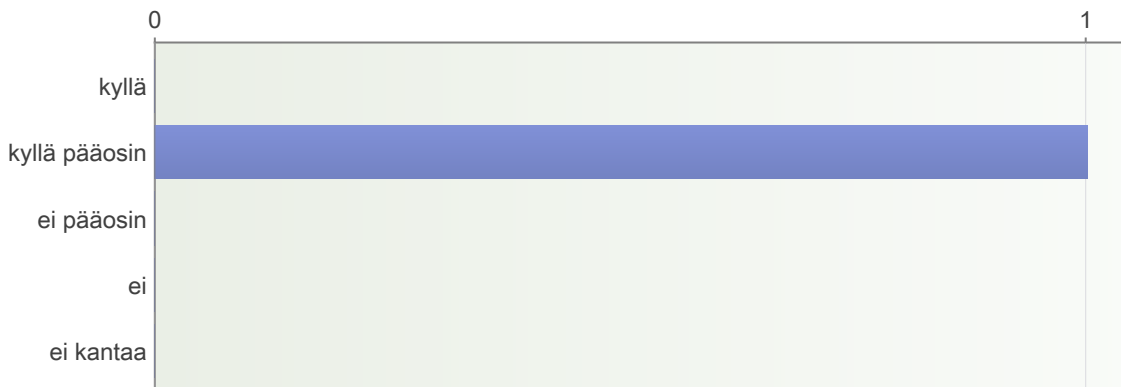
Vastaajien määrä: 1

- Jos alkoholilainsäädäntö muuttuu sallivammaksi, alkoholin parempi saatavuus lisää kulutusta ja myös haittoja. Sosiaali- ja terveyspalveluiden kysyntä ja samalla kustannukset tulevat kasvamaan ja kustannusten hillintä vaikeutuu.

-Eesityksen yleisperusteluissa arvioidaan valinnanvapausmallin vaikutuksia. Taloudellisten vaikutusten osalta todetaan, että säästöjen toteutuminen on epävarmaa, koska valinnanvapausjärjestelmän toteuttamiseen liittyy paljon kustannuskehitykseen vaikuttavia tekijöitä. Myös tehokkuushyötyjen saavuttamien kilpailun kautta on epävarmaa. Taloudellisten vaikutusten arvioissa nostetaan esiin, että valinnanvapausmalli sisältää mahdollisesti jopa kustannuksia kasvattavia elementtejä (järjestelmien perustamiskustannukset, henkilökohtainen budjetointi, suun terveydenhuolto).

13. 6. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

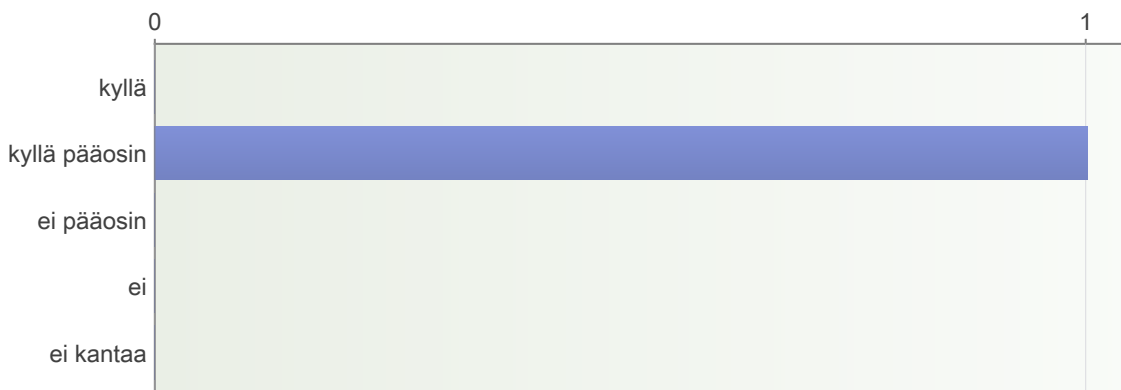
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Lisää asiakkaan itsemääräämisoikeutta ja vahvistaa asiakkaan ja ammattilaisten yhteistä päätöksentekoa.
  - Maakuntalaki: maakunnan asiakkailta ja palvelujen käyttäjiltä oikeus osallistua ja vaikuttaa maakunnan toimintaan (vaalit, maakuntavaltuusto, aloiteoikeus, maakuntastrategia, keskustelu- ja kuulemistilaisuudet, asiakasraadit, vaikuttamistoimielimet; neuvostot).
  - Järjestämislaki; palvelujen saatavuus, palvelustrategia (tarve, saavutettavuus).
  - Miten demokratia toteutuu yhtiöitten valvonnassa?
  - Maakunnan itsehallinto heikkenee ja hallinto monimutkaistuu (valtion tiukka budjettikontrolli). Riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ovat perusoikeuksia ja niihin tulee olla riittävä rahoitus.
  - Vrt Valtionsääntöoikeudellinen arvio.

15. 7. Edistääkö uudistus toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa, millä voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin?

Vastaajien määrä: 1

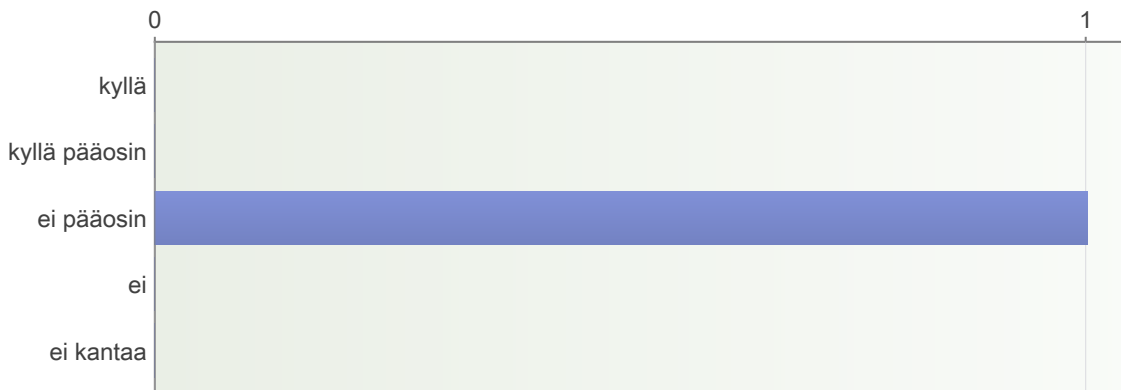
16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestelmän hajaantuneisuus vaikeuttaa uusien toimintatapojen omaksumista.
- Tausta-ajatuksena uskomus, että vain yritykset tuottavat innovaatioita toisin kuin julkinen sektori ja järjestöt.
- Esityksen keskeisenä tavoitteena on luoda markkinoiden toimintaan perustuvia kannustimia uusiin, asiakkaille ja veronmaksajille parempana vaikuttavuutena lisäarvoa tuottaviin innovaatioihin. Palvelun tuottajalla ei kuitenkaan olisi esityksen mukaan veloitetta jakaa tutkimus- ja kehittämistoimintansa tuloksia vaan ainoastaan selostaa sitä koskevat toimintaperiaatteet ja yhteenveto. Tarkemmat tiedot voidaan lukea liikesalaisuuksiksi.

17. 8. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvveluista. 8a. Ovatko säännökset suoran valinnan palveluista riittävän selkeitä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat yhtiöittettävien valinnanvapauspalveluiden piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

18. Jos ei, miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla maakunnat määrittelevät tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat perustason ja laajennetun perustason palvelut?

Ei vastauksia.

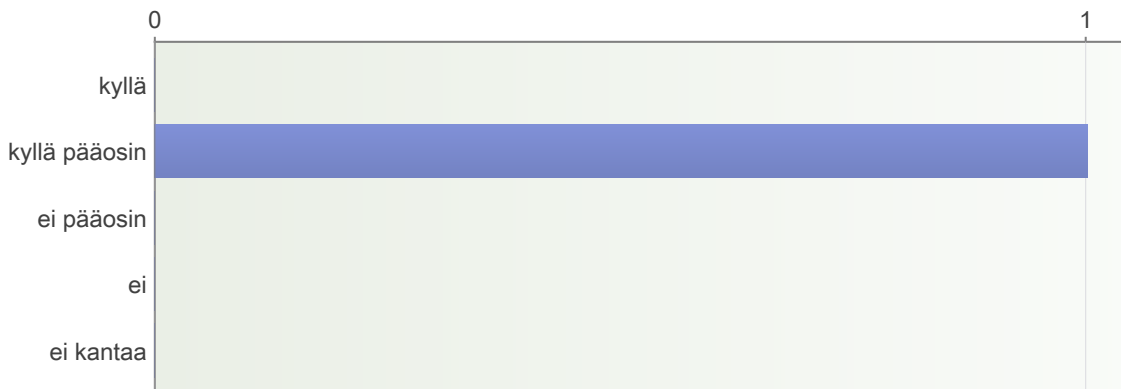
19. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Täsmennettävä, mitä ovat lyhytaikaiset ja tilapäiset sosiaalipalvelut ja mitä palveluja maakunnan liikelaitos tarjoaa. Mitä päihdepalvelut ovat tässä yhteydessä? Esimerkiksi varhaisvaiheen päihteiden riskikäyttöön puuttuminen (mini-interventio)?
- Kuka tekee arviot sote-keskuksissa?
- Määriteltävä monipalveluja tarvitseva asiakas, milloin ohjataan maakunnan liikelaitokseen.
- Maakunta määrittelee itse mitä ennalta ehkäisevää toimintaa suoran valinnan palveluissa tehdään – mitä nämä palvelut voisivat olla?

20. 8b. Turvaako maksusetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastuun kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

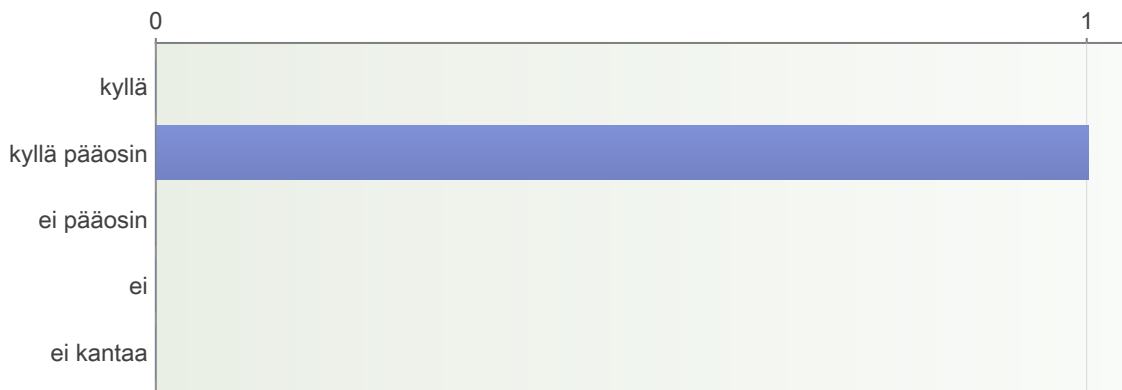
21. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Onko ilmoitus riittävä palveluntuottajien rekisteröinnissä?
- Miten palveluntuottajia valvotaan?
- Eesityksen mukaan maakunnan on käytettävä 15 % asiakasseteliin. Ehdotuksella kavennetaan maakunnan itsehallintoa, joka vastaa tarpeenmukaisten palvelujen järjestämisestä. Mihin ehdotus perustuu?
- Maakunnalla ei ole valtaa ohjata maksusetelipalveluntuottajien toimipisteiden sijoittelua. Onko maakunnalla reaalaisia ohjausmahdollisuuksia palveluntarjonnan ohjaamiseen tilanteessa, jossa se olisi asukkaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta tarpeellista?

22. 8c. Onko maksusetelijärjestelmässä sote-keskuksen oikeuksista ja velvollisuuksista säädetty tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

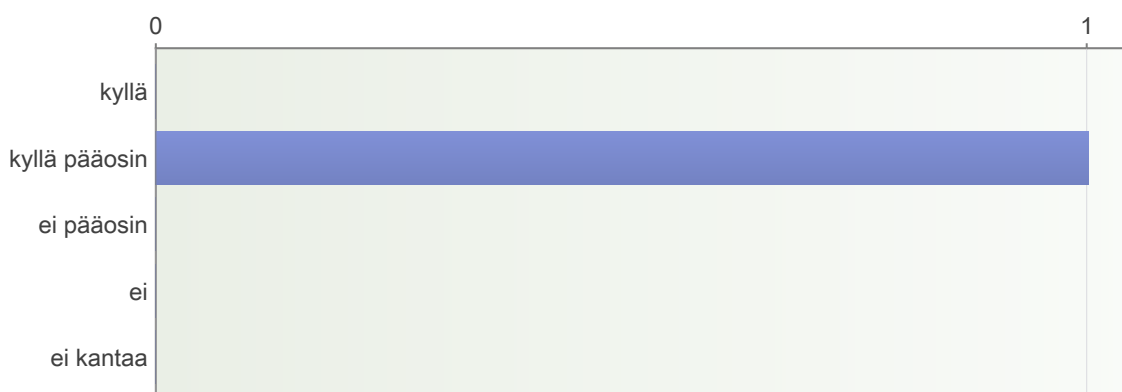
23. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Miten sote-keskus valvoo palveluntuottajia?

24. 8d. Mahdollistaako maksusetelijärjestelmä asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

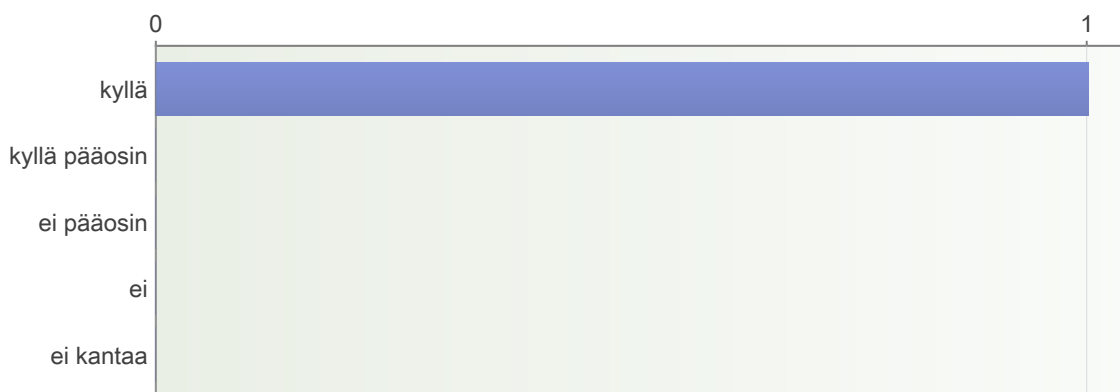
25. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Miten asiakas saa tietoa valittavien palvelujen sisällöstä? Rekisterit eivät todennäköisesti valmistu 2019 mennessä. Valinnanvapauden perustana olisi oltava tietovaranto ja kuvaus palvelujen sisällöstä, joiden pohjalta asiakas voi vertailla palveluja ja tehdä valinnan. Selkokielisyyden vaatimus.
- Asiakas voi kieltäytyä palvelusta, jolloin sote-keskuksen on järjestettävä palvelu muutoin.
- Millaiset mahdollisuudet asiakkaalla on saada oikaisua ja parannusta mahdolliseen huonoon palveluun?
- Miten maksusetelillä tuotettua palvelua valvotaan (17 §), kokonaisvastuu?

26. 9. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos ja sen toimipiste. Antavatko säännökset asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita palvelujen tuottaja?

Vastaajien määrä: 1

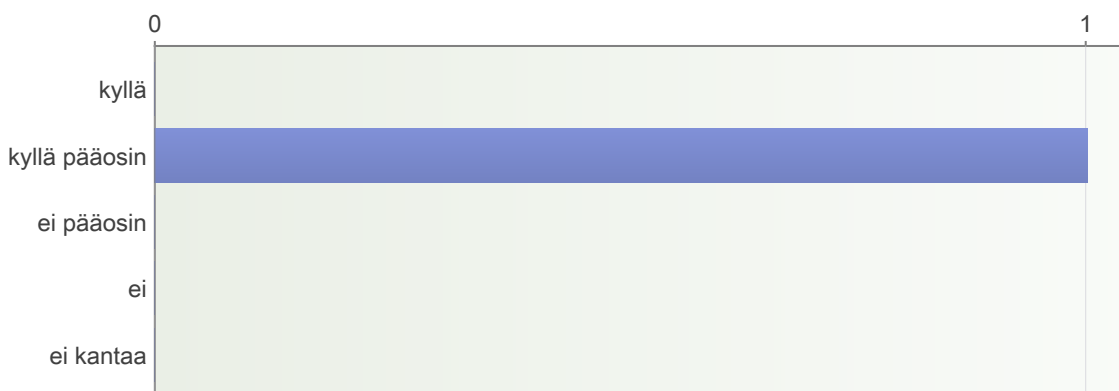
27. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Miten asiakas saa tiedon maakunnan tuottamista palveluista? Rekisterit eivät todennäköisesti valmistu 2019 mennessä. Valinnanvapauden perustana olisi oltava tietovaranto ja kuvaus palvelujen sisällöstä, joiden pohjalta asiakas voi vertailla palveluja ja tehdä valinnan. Selkokielisyyden vaatimus.

28. 10. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 10a. Ovatko säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

29. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakasseteli lisää muun kuin suoran valinnan palvelun valinnanvapautta edellyttäen, että asiakas saa riittävän tiedon palveluista. Miten asiakas saa tietoa palveluista? Rekisterit eivät todennäköisesti valmistu 2019 mennessä. Valinnanvapauden perustana olisi oltava tietovaranto ja kuvaus palvelujen sisällöstä, joiden pohjalta asiakas voi vertailla palveluja ja tehdä valinnan. Selkokielisyyden vaatimus.
- Päihdeasiakkaiden hoito/kuntoutuspolku on usein monipolvinen. Moniongelmaisen päihdeasiakkaan kohdalla ei voida lähteä siitä, että palveluntarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma olisi kertaluonteinen tapahtuma. Takaako asiakassetelin käyttö hoito/kuntoutuspolun joustavuuden, vai päätyykö asiakas toistuviin käynteihin arvioinnin ja suunnittelun toimipisteessä?
- Tärkeää, että asiakasseteli voidaan antaa asiakkaalle yksittäistä palvelua laajempaan palvelukokonaisuuteen.
- Tarvitaan riittävää palveluohjausta sote-keskuksista maakunnan liikelaitoksiin sekä myös liikelaitoksiin ohjausta asiakassetelipalveluihin.

30. 10b. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämistä vastaavien kannon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

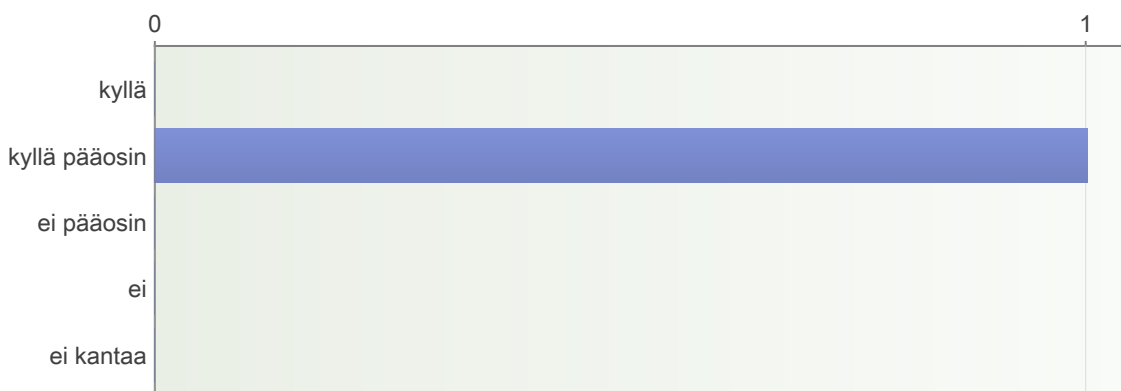
31. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Asiakkaan kannalta olennaista on saada palvelut oikea-aikaisesti, ei niinkään valinnanvapaus sinänsä (HUOM. substanssilainsäädännössä ei aina oikeutta valita, esim. päihdehuoltolaki ja terveydenhuoltolaki).
- Onko ilmoitus riittävä palveluntuottajien rekisteröinnissä?
- Miten palveluntuottajia valvotaan?
- Valinnanvapauslainsäädännöstä ei selviä, mitä asiakassetelillä maksettavista palveluista oleva maakunnan liikelaitoksen vastuu loppujen lopuksi tarkoittaa.

32. 10c. Ovatko asiakassetelijärjestelmän käyttöönottoa koskevat maakunnan päätöksentekoa koskevat rajaukset riittäviä ja turvaavatko ne asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen?

Vastaajien määrä: 1

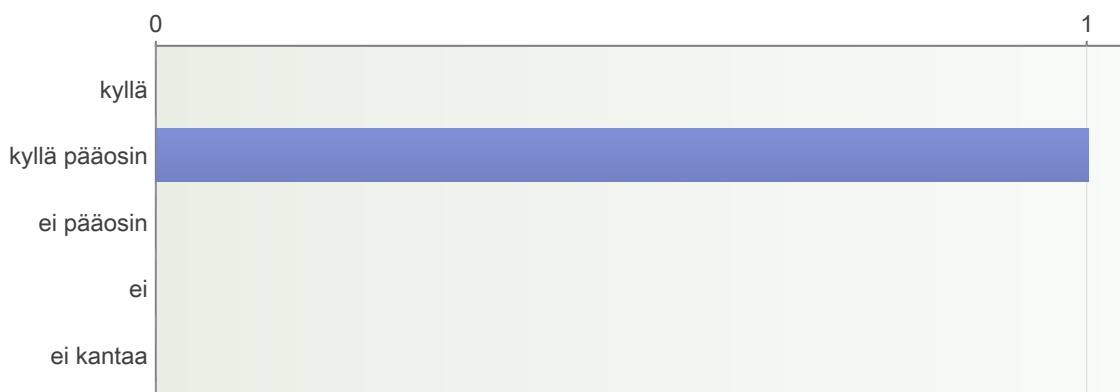
33. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihuoltolain 36 §:ssä (myös terveydenhuoltolaissa).
- Maakunnan asukkaiden palvelutarpeita koskevien indikaattorien kehittäminen ja päivittäminen on tärkeää ja tarpeellista, jotta maakunnan palvelustrategiassa voidaan huomioida asukkaiden todelliset sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeet.
- Jos edellytykset täyttyvät, on annettava asiakasseteli yksittäisiin palveluihin tai laajempaan palvelukokonaisuuteen.
- Kaikissa palveluissa ei ole subjektiivista oikeutta – valinnanvapaus ei mene ohi tarveharkinnan.

34. 11. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

35. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Mahdollistaa palvelujen saannin pitkäaikaisen avun tarpeessa olevalle.
- Myös osa päihdeasiakkaista hyötyy.

36. 12. Valinnanvapauslainsäädännön myötä esitetään potilaslakiin ja sosiaalihuollon asiakaslakiin lisättäväksi uusi luku päätöksenteon tukemisesta (tuettu päätöksenteko).

Valinnanvapauslainsäädäntöön sisältyisi potilaille ja asiakkaille erilaisia valinnanmahdollisuuksia (muun muassa suoran valinnan palvelut, maksuseteli, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti).

Näissä erilaisissa valintatilanteissa asiakkaat voivat tarvita tukea valintoja tehtäessä. Onko tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

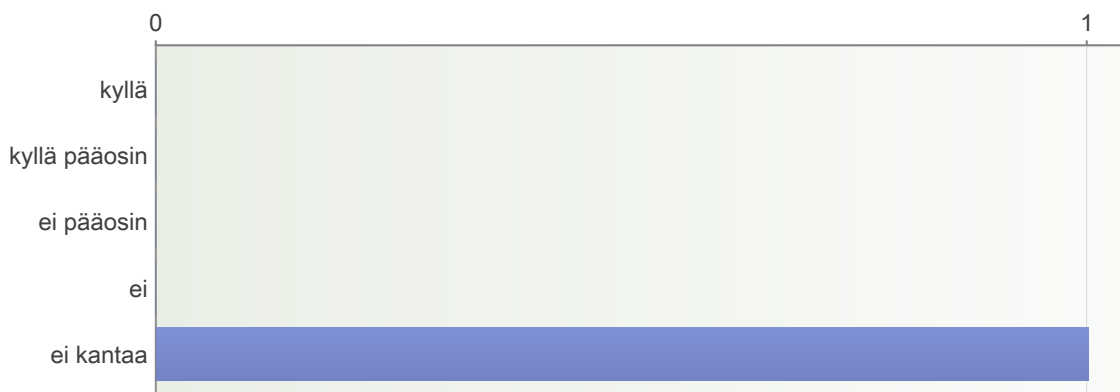
37. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Säännökset ovat riittävät. Auttaa erityisesti monipalveluja tarvitsevia valintojen tekemisessä.

38. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 13a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

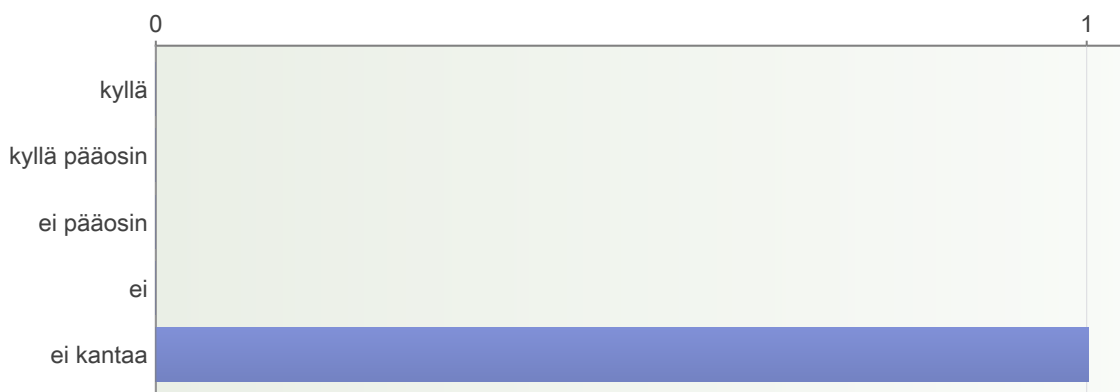

39. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

40. 13b. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

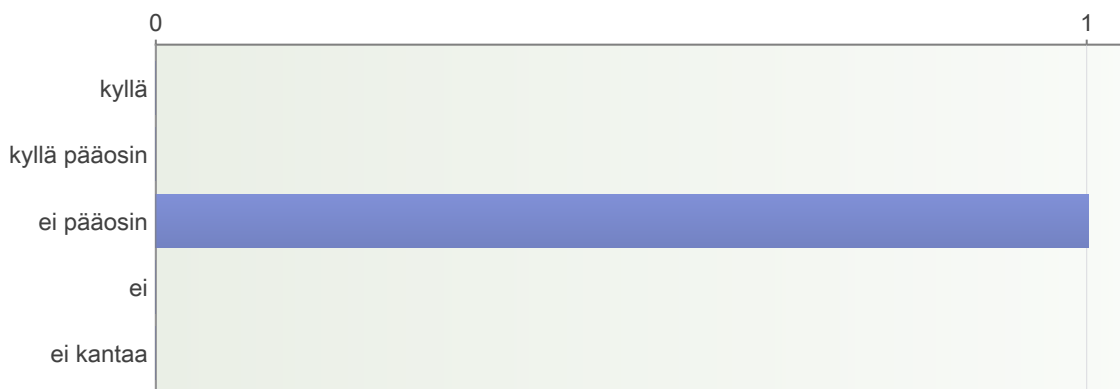

41. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

42. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palvelun tuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

43. Vapaamuotoiset huomiot.

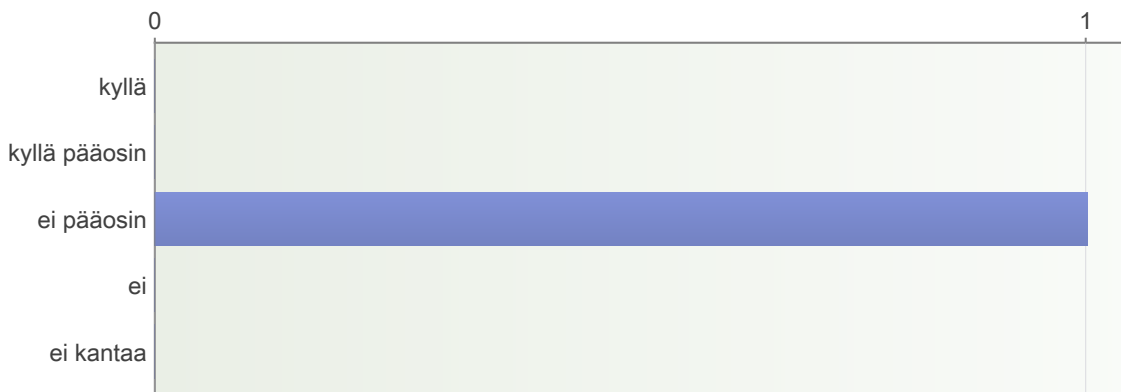
Vastaajien määrä: 1

- Maakunnilla tulisi olla oikeus päättää palvelutuotannosta alueellisten olojen mukaan, so maakunnan liikelaitos voi tuottaa itse suoran valinnan palveluja; ei yhtiöittämisvelvoitetta (40 §).

44. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelun tuottajalle suoritettavista korvauksista.

15a. Ovatko suoran valinnan palveluita koskevat kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat edellytykset riittäviä turvaamaan palvelujen riittävä rahoitus?

Vastaajien määrä: 1

45. Vapaamuotoiset huomiot.

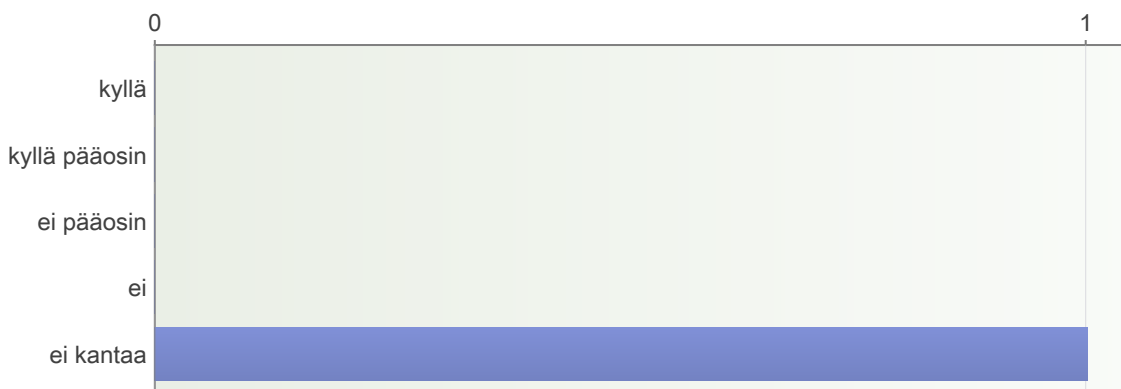
Vastaajien määrä: 1

- Ovatko korvaukset riittävät ja kannustavatko potilaiden/asiakkaiden riittävään hoitoon/kuntoutukseen?

-Korvauskriteerit ovat liian kapeat, puuttuu esimerkiksi sairastavuus-kriteeri ja elintapoihin liittyvät asiat.

46. 15b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

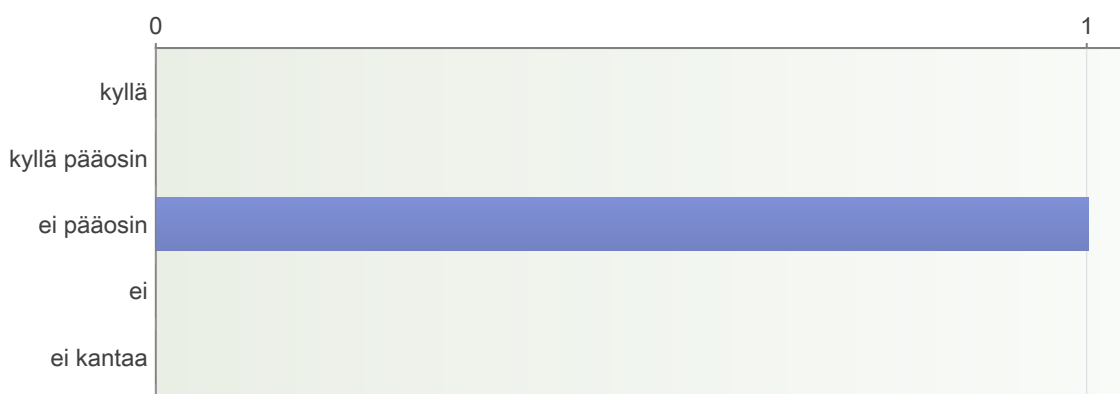

47. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

48. 16. Lakiluonnoksen 11 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. Ovatko 71 §:n mukaiset siirtymäsäännökset uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

49. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymäaika on liian lyhyt tämän kaltaisten isojen rakenteellisten muutosten tekemiseen.

- Rekisterit eivät todennäköisesti valmistu 2019 mennessä. Valinnanvapauden perustana olisi oltava tietovaranto ja kuvaus palvelujen sisällöstä, joiden pohjalta asiakas voi vertailla palveluja ja tehdä valinnan. Selkokieliisyyden vaatimus.

50. 17. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

51. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yhtiöittämisspakko rajaa julkisen vallan järjestämisvastuuta.

- Maakunnan järjestämisvastuun kantaminen edellyttäisi, että sillä olisi käytössään sote-palveluiden tarpeen arviointiin liittyvää tarkoituksenmukaista väestötason tietoa, palveluiden käyttöä koskevaa tietoa, sisältöä (laatua) koskevaa tietoa sekä palveluiden vaikuttavuutta (seurantaa) koskevaa tietoa. Tietotekniset yhteydet ja sekä asiakas- ja potilastietojärjestelmät ovat vasta kehitteillä, ja on todennäköistä, ettei päihdeongelmaisten palveluja koskevaa kehittämistyötä ehditä tehdä, koska päihdeongelmien hoito nähdään usein marginaalisena.

Nykyisellään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmissä on hyvin hajanaista tietoa päihdeongelmista ja niiden hoidosta. Päihdeongelmat ovat alidiagnosoituja tai tunnistamattomia ongelmia. Uuden sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojärjestelmiä koskevan lainsäädännön valmisteluakataulu on kuitenkin tiukka ja voi olla, että koko soten näkökulmasta marginaalisiksi nähtyjen asiakasryhmien (kuten päihdeongelmaiset) palveluntarpeita, hoitoa ja hoidon seurantaa koskevan tiedonkeruun kehittäminen voi jäädä toissijaiseksi.

Uudistuksen yhteydessä tulee huomioida myös muiden kuin lakisääteisten palvelujen merkitys, jotta yksilön hyvinvoinnin ja kuntoutumisen edistyminen saadaan turvattua. Järjestöt tuottavat kansalaisille erilaisia sosiaali- ja terveysalan palveluja ja esimerkiksi matalan kynnyksen toimintaa, jolla tavoitetaan runsaasti ja haitallisesti päihteitä käyttäviä ja heidän läheisiään varhaisessa vaiheessa. Palveluihin voi hakeutua omaehtoisesti ilman lähetettä. Tällainen yleishyödyllinen toiminta ehkäisee haittoja ja säästää julkisen sektorin varoja. On aihetta pelätä, että järjestöjen toimintaedellytykset vaikeutuvat, jos järjestöavustuksia myöntäneet kunnat luopuvat niistä eikä maakunta katso avustamisen kuuluvan sen järjestämis- tai tuotantovastuuseen.

52. 18. Antaako esitys riittävät edellytykset sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoiden syntymiseen?

Vastaajien määrä: 1

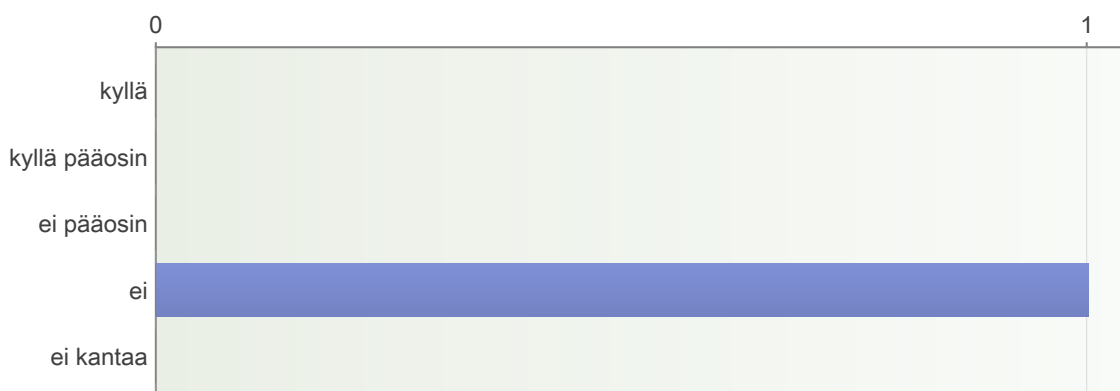
53. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Markkinat syntyvät Etelä-Suomeen ja muihin isompiin kaupunkeihin, ei pienille paikkakunnille ja Itä- ja Pohjois-Suomeen.

54. 18b. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon markkinoilla?

Vastaajien määrä: 1

55. Jos ei, miten esitystä tulisi muuttaa?

Ei vastauksia.

56. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Järjestöt eivät pysty perustamaan esimerkiksi sote-keskuksia.
- Esityksen 53 pykälässä todetaan, että tuottajille maksetaan korvaukset palveluiden tuottamisen jälkeen. Tämä voi olla ongelmallista erityisesti pienten palveluntuottajien kannalta, joiden budjetissa on hyvin vähän joustovaraa. Asiakas- tai maksuseteleillä hankittavien palvelujen määrä voi olla hyvin vaihteleva, mikä myös heikentää pienten toimijoiden mahdollisuutta ylläpitää jatkuvasti palveluissa vaadittavaa palvelutasoa.

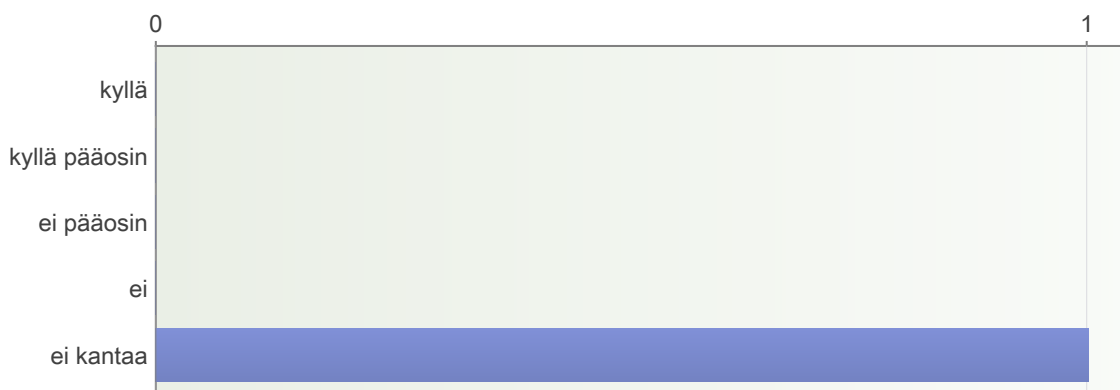
57. 19. Miten ihmisen lisääntyvä mahdollisuus valita palveluntuottaja ja vaikuttaa siten palveluihinsa vaikuttaa ihmisen hoitoon?

Vastaajien määrä: 1

- Periaatteessa paranee. Nykyistä enemmän tuottajia ja mahdollisuus tehdä enemmän valintoja, mutta edellyttää riittävää tietopohjaa palveluista, palveluiden sisällöstä ja palveluiden tuottajista (jota ei ole vielä eikä todennäköisesti ehdikään olla ennen toiminnan alkamista). Monipalveluja tarvitsevien asiakkaiden huomioonottaminen palveluohjauksen ja selkokielisyyden näkökulmasta. Vaikutuksia ei ole arvioitu oikein eikä riittävästi. Ei ole kansainvälistä vertailupohjaa, ei ole myöskään tutkittua tietoa. Tulisi odottaa käynnissä olevien kokeilujen tuloksia.
- Onko setelin palvelu riittävä tarpeeseen nähden vai joutuuko asiakas rahoittamaan itse palvelua asiakasmaksun lisäksi? Pysyvätkö asiakasmaksut kohtuullisina (HUOM: asiakasmaksujen uudistamistyö meneillään)?

58. 20. Onko laki tarkoituksenmukainen hammashoidon näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

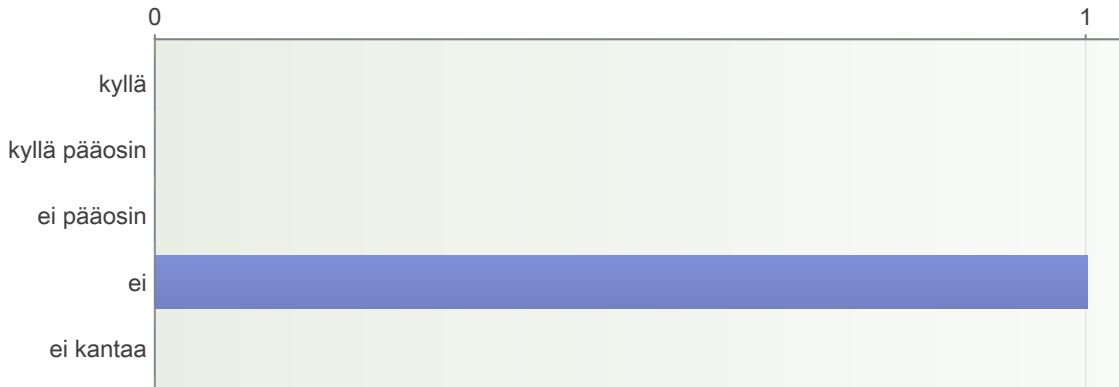

59. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

60. 21. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

61. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Esityksen yleisperusteluissa on pohdittu esityksen hallinnollisia ja organisatorisia vaikutuksia, taloudellisia vaikutuksia, tietoyhteiskuntavaikutuksia, ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia, palvelujen tuotantoon kohdistuvia vaikutuksia sekä vaikutuksia henkilöstöön, työllisyyteen ja työelämään.
- Yleisperusteluissa todetaan, että vaikutusten arviointi on tässä vaiheessa hankalaa, koska ei ole tiedossa, miten lainsäädäntöä tullaan toteuttamaan maakunnissa. Lisäksi todetaan, että varsinaista tutkimustietoa arvioinnin pohjaksi on ainoastaan terveydenhuoltolain valinnanvapauden osalta. Siitä mitä valinnanvapaus tarkoittaa sosiaalipalveluissa, ei kuitenkaan ole mitään tietoa. Todetaan myös, että kansainvälisiä kokemuksia valinnanvapaudesta ei voida käyttää, koska mallia ei ole toteutettu samanlaisena missään muualla.
- Aikataulua väljentämällä ja kokeilujen kautta etenemällä olisi voinut kerätä tietoja esimerkiksi erilaisista valinnanvapauteen liittyvistä kokeiluista, niiden laadusta, kustannusvaikutuksista ja asiakkaiden näkemyksistä. Näin olleen olisimme saaneet todellista tietoa vaikutusten arvioinnin pohjaksi. Erilaisten kokeilujen kautta tehdyt valinnat helpompi perustella ja myös niiden vaikutuksista olisi jonkinlainen kokonaisvaltainen ymmärrys.

62. 22. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Pähdeitoipujissa on suhteellisen paljon henkilöitä, jotka ovat käyttäneet tai käyttävät edelleen paljon sosiaali- ja terveystalvueluita. Pähdeongelman pitäessä ihmistä otteessaan kyky/halu käyttää valinnanvapauttaan saattaa kadota – ainakin tilapäisesti. Vapauteen kuuluu aina vastuu. Jos ihminen ei syystä tai toisesta pysty enää kantamaan vastuuta, missä määrin hänelle kannattaa tarjota valinnanvapautta sosiaali- ja terveystalvueluissa? Pähdeasiakkaat käyttävät myös tyypillisesti sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon talvueluita. Talvuelujen integraatio ja katkeamaton toimintapolku muodostuvat tärkeiksi. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että valinnanvapauden toteutusmalli pirstoo rakenteellista integraatiota eikä edistä toiminnallista integraatiota.

-Valinnanvapauskeskustelussa ja sote-uudistuksissa ovat unohtuneet päihdealan järjestöt, jotka ovat kehittäneet pitkään toimintatapojaan auttamaan kohderyhmäänsä. Näiden toiminta on usein pelkästään STM/STEAN rahoituksen varassa eivätkä ne voi ilmoittautua talvuelujen tuottajiksi, koska ne eivät voi myydä talvuelujaan julkisen rahoituksen varassa. Tällaiset järjestöt ovat unohtuneet sote-keskustelujen ulkopuolelle.

Niiden paikallisen toiminnan pohja ja yhteys kuntiin katkeaa rahoituksen siirtyessä maakuntiin. Kunnat ovat avustaneet järjestöjä muun muassa taloudellisesti, tiedottamalla kohderyhmälle ja myöntämällä maksuttomia tiloja tarjoten näin paikallista tukea täydentämään talvuelujärjestelmää. Tällaiset järjestöt ovat onnistuneet tavoittamaan useita sellaisia alkoholin aiheuttamista haitoista kärsiviä ja heidän läheisiään, jotka eivät hakeudu julkisiin talvuelujärjestelmiin ja joilla on voimavaroja tehdä tilanteelleen jotain.

-Uudistuksen ja esim. valinnanvapauden näkökulmasta on huolestuttavaa elinkeinopoliittisen näkökulman painotus eli tavoite vahvistaa erityisesti yritystoiminnan edellytyksiä. Julkilausuttu virallinen tavoite korostaa aidosti asiakkaiden tarpeisiin vastaamista ensisijaisena tavoitteena. Onko joka alueella vaihtoehtoja, mistä valita? Pääkaupunkiseudun kuntien pitäisi voida toimia myös talvuelujen tuottajina. Järjestöjen talvuelujen osalta esim. kuntouttavien laitostalvuelujen mahdollisuudet pitäisi turvata avotilvuelujen tukena, kohta niitä ei ole mistä valita. Miten varmistetaan järjestämisosaaaminen maakunnissa esim. päihdeotilvueluissa ja yleensä?

63. 23. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lakiluonnos on keskeneräinen ja asioita työstetään eteenpäin lausuntokierroksen aikana.

- Yhdenvertaisuus talvueluihin pääsyssä ei toteudu riittävästi.

- Uudistuksessa mennään terveystalvuelut edellä ja sosiaalitalvuelut jääneet vähemmälle huomiolle.

- Valinnanvapauden toteutuminen edellyttää selkokielistä tiedottamista ja monia erilaisia tiedotuskanavia. Sähköiset talvuelut eivät tavoita kaikkia asiakkaita.

- Valvonta, onko riittävä (68 §)?

- Aikataulu listautumiselle?

- Suoravalinta kokeilujen kautta?

- Oikeusturvan kannalta ei viranhaltijapäätöksiä yksityisille. Perustuslaki 124 § tarkoittamat tehtävät eivät liity vain ns. portin vartijuuteen vaan myös talvuelujen laadulliseen ja sisällölliseen valvontaan. (Kts. Valinnanvapauslakia arvioitiin perustuslain näkökulmasta).

- Sote-keskuskokeiluja tehdään viidellä paikkakunnalla samaan aikaan kuin lakiehdotus lausunnoilla. Päivitys esittää, että katsottaisiin kokeilut ensin ennen kuin valinnanvapautta viedään eteenpäin.

64. 24. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.